

**Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΕΝΑΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ, ΙΧ:

**ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Αθήνα, 5 και 6 Απριλίου 2013

Αμφιθέατρο «Ι. Δρακόπουλος»
Κεντρικό κτίριο Πανεπιστημίου Αθηνών
Πανεπιστημίου 30

ΑΘΗΝΑ 2013

Το Συμπόσιο εντάχθηκε στις επετειακές εκδηλώσεις της Κοσμητείας της Φιλοσοφικής Σχολής: «Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών. 175 χρόνια λειτουργίας (1837-2012) / 25 χρόνια στην Πανεπιστημιούπολη (1987-2012)».

Το Συμπόσιο, η έκδοση του φυλλαδίου με το πρόγραμμα και η έκδοση του δίγλωσσου τεύχους με το πρόγραμμα και τις περιλήψεις ενισχύθηκαν οικονομικά από το Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Συνεργάτες μελών του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

* Μεταπτυχιακοί φοιτητές / υποψήφιοι διδάκτορες

Η έκθεση έργων μικρογλυπτικής του Νίκου Σοφιαλάκη (1914-2002) στο κτίριο του Πανεπιστημίου οργανώθηκε σε συνεργασία με το Κέντρο Νεοκλασικής Γλυπτικής «Νίκος Σοφιαλάκης».

Παρασκευή, 5 Απριλίου 2013

Πρωινή συνεδρία

Προεδρία: Ν. Ζίας – Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά

8.45'-9.00': Προσέλευση. Διανομή του προγράμματος και του τεύχους των περιλήψεων.

9.00' - 9.15': Έναρξη του Συμποσίου. Χαιρετισμοί.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

9.15'-9.30': Ε. Μαυρομιχάλη, *Maria Cassavetti Zambaco: Η Ελληνίδα μούσα στον κύκλο των Προραφηλιτών.*

9.30'- 9.45': Δ. Παυλόπουλος, *Μια λανθάνουσα γραμμική οξυγραφία του Νικόλαου Γύζη (1842-1901). Συμβολή στη μελέτη της Ελληνικής Χαρακτικής του 19ου αιώνα.*

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

9.45'-10.00': Κ. Κοπανιάς, *Η αρχαιολογική έρευνα στις θέσεις Tell Nader και Tell Baqrta στην Περιφέρεια Κουρδιστάν του βορείου Ιράκ.*

10.00'-10.15': Κ. Ζουμπουλάκης*, «Την δόξαν τῆς μεγάλης μάχης ἀποφέρεσθαι». *Η εκστρατεία των Γαυγαμήλων, αρχαίες πηγές και τοπογραφικά προβλήματα.*

10.15'-10.30': Γ. Κουρτέση-Φιλιππάκη, Γ. Ρήγιнос[#], Α. Chabrol[#], Δ. Σακκάς[#], *Αρχαιολογική έρευνα επιφανείας στη λεκάνη του Μέσου Καλαμά Θεσπρωτίας : 2011-2013.*

10.30'-10.45': Ε. Μαντζουράνη, Έ. Ζαββού[#], Α. Θέμος[#], Γ. Βαβουρανάκης, *Η Ελαφόνησος πριν και μετά το 2009: παλαιά και νέα αρχαιολογικά ευρήματα.*

10.45'-11.00': Γ. Παπαθεοδώρου[#], Μ. Γεραγά[#], Ε. Μαντζουράνη, *Παλαιογεωγραφική ανάπλαση της θαλάσσιας περιοχής της Ελαφονήσου (Ν.Α. Πελοπόννησος) με χρήση μεθόδων γεωφυσικής διασκόπησης.*

11.00'-11.15': Γ. Παπαδάτος, *Εξερευνώντας την ορεινή Κρήτη: η ανακάλυψη και η ανασκαφή ενός Νεοανακτορικού κτιριακού συγκροτήματος στην Ανατολή Ιεράπετρας.*

11.15'-11.30': Ν. Σγουρίτσα, Ε. Σαλαβούρα[#], Β. Βλαχοδημητροπούλου[#], *Η ανασκαφή του Μυκηναϊκού οικισμού στους Λαζάρηδες της Αίγινας (2011 και 2012).*

11.30'-12.00': Συζήτηση

12.00'-12.15': Διάλειμμα

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΘΕΣΕΙΣ ΠΡΩΙΜΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Προεδρία: Α. Λαιμού – Ε. Σερμπέτη

12.15'-12.30': Ν. Κούρου, *Τήνος-Ξώμπουργο 2011-2012.*

12.30'-12.45': Ε. Πέππα-Παπαϊωάννου, «Λεοντάρι» *Υμηττού. Η λατρεία μέσα στο σπήλαιο κατά τους ιστορικούς χρόνους σύμφωνα με τα κοροπλαστικά αναθήματα.*

12.45'-13.00': Χ. Κανελλόπουλος, *Ο ναός του Ασκληπιού στη Λισσό.*

13.00'-13.15': Σ. Κατάκης - Ε. Νικολόπουλος[#], *Ο αρχαιολογικός χώρος του λεγόμενου «Ρωμαϊκού Βαλανείου» στη Ραφήνα. Δεδομένα και προοπτικές.*

13.15'-13.30': Λ. Παλαιοκρασσά-Κόπιτσα, *Παλαιόπολη Άνδρου. Παλαιά και νέα ευρήματα.*

13.30'-13.45': Δ. Πλάντζος, *Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού.*

13.45'-14.15': Συζήτηση

14.15'-15.00': Έκθεση έργων μικρογλυπτικής του Νίκου Σοφιαλάκη (1914-2002). Παρουσίαση: Δ. Παυλόπουλος.

15.00'-16.30': Μεσημβρινή διακοπή.

Απογευματινή συνεδρία

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΙΜΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ: ΜΕΛΕΤΕΣ

Προεδρία: Ν. Κούρου – Ν. Σγουρίτσα

16.30'-16.45': Β. Μαστρογιαννοπούλου*, *Η παράδοση της γραπτής κεραμεικής κατά τη νεολιθική περίοδο, με βάση τη γραπτή κεραμεική από το σπήλαιο Σαρακηνού Κωπαΐδας.*

16.45'-17.00': Β. Κουρτέση-Φιλιππάκη, Β. Νιάρχου*, Ι. Σπηλιωτακοπούλου*, *Προϊστορικές λιθοτεχνίες και λίθινα εργαλεία: σύγχρονες έρευνες και αποτελέσματα.*

17.00'-17.15': Γ. Βαβουρανάκης, *Ο μινωικός θολωτός τάφος Β στο Απεσωκάρι Μεσαράς. Υλικά κατάλοιπα, ταφική τελετουργία και κοινωνική δομή.*

17.15'-17.30': Λ. Πλάτων, *Γύρω από τη σημασία του 'ζεύγους' στη μινωική, θρησκευτική και κοσμική, ιδεολογία.*

17.30'-17.45': Συζήτηση

17.45'-18.00': Διάλειμμα

18.00'-18.15': Δ. Θεοδωρίδου*, *Ο χρυσός ως μέσο συναλλαγής στη Μεσοποταμία κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού.*

18.15'-18.30': Β. Σαμαράς*, *Οχυρωμένοι οικισμοί της Μετανακτορικής περιόδου και της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου. Η περίπτωση των Κυκλάδων και του Αργοσαρωνικού.*

18.30'-18.45': Α. Χασιακού, Δ. Κουρνιώτου*, Π. Μιχαλόπουλος*, Ι. Στεφάνου*, Σ. Φουρίκη*, *Δημιουργία πολύγλωσσου Γλωσσαρίου ορολογίας για την κεραμεική της Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο.*

18.45'-19.00': Συζήτηση

19.00': Δεξίωση

Σάββατο, 6 Απριλίου 2013

Πρωινή συνεδρία

**ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ, ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΛΑΤΡΕΙΑ.
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ**

Προεδρία: Γ. Αλευρά – Ε. Πέππα-Παπαϊωάννου

9.15'-9.30': Π. Βαλαβάνης, *Ο μύθος του Πέλοπος ως ιδρυτή των Ολυμπιακών αγώνων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα 'επιτηδευμένης ιστορίας'.*

9.30'-9.45': Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά, *Τα ζώα στην ανάγλυφη κεραμική.*

9.45'-10.00': Ρ. D. Scirpo*, *Στα ίχνη του Βελχανού. Αποσπάσματα κρητικής λατρείας στον Ακράγαντα του 6^{ου} αι. π.Χ.*

10.00'-10.15': Ν. Α. Χαροκόπος*, *"μνᾶται δηῦτε φαλακρὸς Ἄλεξις": Ὁριμοὶ γλεντοκόποι καὶ γηραιὲς εταίρες στο υστεροαρχαϊκό συμπόσιο.*

10.15'-10.30': Ο. Παλαγγιά, *Ζητήματα της εικονογραφίας του Μακεδονικού τάφου του Αγίου Αθανασίου.*

10.30'-10.45': Γ. Δουλφής*, *Κιονόκρανα με φύλλα άκανθας και φύλλα υδροχαρή: Τα εργαστήρια της Αθήνας και της Λακωνίας.*

10.45'-11.00': Ε. Κεφαλίδου, *Πειραματικό εργαστήριο αρχαίας κεραμικής.*

11.00' -11.15': Σ. Λεκάκης*, *Είναι η πολιτιστική κληρονομιά δημόσιο αγαθό;*

11.15'-11.30': Μ. Μούλιου, *Αναζητώντας το νόημα. Ο ερμηνευτικός σχεδιασμός σε μουσειακές εκθέσεις: αρχές, προκλήσεις, προτάσεις.*

11.30'-12.00': Συζήτηση

12.00'-12.15': Διάλειμμα

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Προεδρία: Π. Βοκοτόπουλος – Ν. Γκιολές

12.15'-12.30': Π. Πετρίδης, *Ανασκαφή πρωτοβυζαντινής αστικής έπαυλης στο Λιμένα Θάσου (2009-2012).*

12.30'-12.45': Β. Κέπετζη, *Παρατηρήσεις στην εικονογραφία επιτραπέζιων σκευών της μεσοβυζαντινής περιόδου.*

12.45'-13.00': Κ. Μαυρουδής*, *Ιδιαίτερα εικονογραφικά στοιχεία στην απεικόνιση του πρώτου τμήματος του Ακαθίστου Ύμνου σε ναούς και χειρόγραφα της παλαιολόγειας περιόδου.*

13.00'-13.15': Ν. Πάσσαρης*, *Απεικονίζοντας τη Λειτουργία. Το παναγιάριο της Μονής Ξηροποτάμου.*

13.15'-13.30': Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, *Η Άκρα Ταπείνωσις από το Βυζάντιο στη δυτικοευρωπαϊκή τέχνη και στην κρητική ζωγραφική.*

13.30'-13.45': Γ. Πάλλης, *Μεταβυζαντινά λιθανάγλυφα του Μουσείου Βορρέ.*

13.45'-14.15': Συζήτηση

14.15'-15.30': Ελαφρύ γεύμα και μεσημβρινή διακοπή.

Απογευματινή συνεδρία
ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Προεδρία: Ο. Παλαγγιά – Π. Βαλαβάνης

Α΄. Το σκεπτικό δημιουργίας και η διδακτική διάσταση
των Συλλογών του Μουσείου: 15.30΄-17.00΄

15.30΄: Εισαγωγή: Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου

15.35΄: Β. Λαμπρινουδάκης, *Η ιστορία και η εξέλιξη του Μουσείου.*

15.50΄: Ν. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα, *Το σκεπτικό και η διδακτική έκθεση της Προϊστορικής Συλλογής.*

16.00΄: Ν. Κούρου, *Πρόσωπα και θεσμοί: Η δημιουργία της Διαμεσογειακής Συλλογής του ΕΚΠΑ.*

16.10΄: Ε. Σερμπέτη, *Συγκρότηση και λειτουργία της Κλασικής Συλλογής του Μουσείου.*

16.20΄: Μ. Παναγιωτίδη, *Το ιστορικό και η σημασία της Συλλογής Βυζαντινής Ζωγραφικής.*

16.30΄: Γ. Αλευρά, *Η συγκρότηση και οι στόχοι της Συλλογής Πετρωμάτων, Μεταλλευμάτων και Αρχαίας τεχνολογίας.*

16.40΄: Σ. Καλοπίση-Βέρτη, *Από την πρόσφατη ιστορία του Μουσείου: στόχοι και δράσεις.*

16.50΄: Γ. Παπαδάτος, *Ένα παράδειγμα εκπαιδευτικής εμπειρίας των φοιτητών στο Μουσείο μας: διαλογή κεραμικής του μινωικού νεκροταφείου στο Λιβάρι Λασιθίου.*

17.00΄: 17.20΄: Διάλειμμα

Απογευματινή συνεδρία (συνέχεια)

Προεδρία: Β. Λαμπρινουδάκης – Σ. Καλοπίση-Βέρτη

Β΄. Με αφορμή αρχαιολογικά αντικείμενα και έργα τέχνης
στις Συλλογές του Μουσείου: 17.20΄-18.10΄

17.20΄: Λ. Καραλή, *Η αναβίωση των μορφών: αρχαιοπεριβαλλοντικά ευρήματα και έργα τέχνης.*

17.30΄: Ο. Παλαγγιά, *Ιστορικά εκμαγεία στη Συλλογή Εκμαγείων του Μουσείου.*

17.40΄: Π. Πετριδης, *Νέα αποκτήματα στη διδακτική Συλλογή Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Κεραμικής του Μουσείου.*

17.50΄: Μ. Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, *Η περιορισμένη παρουσία έργων Μεταβυζαντινής Τέχνης στις συλλογές του Μουσείου.*

18.00΄: Δ. Παυλόπουλος, *Παραστατικότητα και Αφαίρεση στη Συλλογή Έργων Νεότερης Τέχνης. Τα πρώτα βήματα.*

Γ΄. Από το Αρχείο του Μουσείου και τη Μονάδα Συντήρησης: 18.10΄-18.30΄

18.10΄: Α. Σφυρόρα[#], *Η Αικατερίνα Εξάρχου-Gensonnet και το Μουσείο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Το χρονικό μιας αμφίδρομης σχέσης μέσα από τις σελίδες του προσωπικού της αρχείου.*

18.20΄: Μ. Ρογκενμπούκε[#], *Μονάδα Συντήρησης. Δράσεις και προοπτικές.*

18.30΄: Κλείσιμο της συνεδρίας για το Μουσείο.

Σύνοψη των εργασιών του Συμποσίου: Λ. Παλαιοκρασσά-Κόπιτσα.

Κυριακή, 7 Απριλίου 2013

11.30': Επίσκεψη στην έκθεση « Έλληνες Ναΐφ Ζωγράφοι», Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή. Ξενάγηση: τ. αναπλ. καθηγ. Σ. Λυδάκης.

Οργανωτική επιτροπή:

Καθηγ. Λυδία Παλαιοκρασά-Κόπιτσα,
Διευθύντρια του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Καθηγ. Νάγια Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα

Καθηγ. Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου

Επικ. καθηγ. Ευθυμία Μαυρομιχάλη

Επικ. καθηγ. Γιάννης Παπαδάτος